

Testování modelů a jejich výsledků

Jak moc můžeme věřit tomu, co jsme se naučili?

Nature Inspired
Technologies Group

Osnova

- ❖ Úvod – různé klasifikační modely a jejich kvalita
- ❖ Hodnotící míry (kriteria kvality) pro zvolený model.
- ❖ Postup vyhodnocování modelu pro daná data
 - ◆ ladění parametrů pomocí validačních dat
- ❖ Tvorba trénovacích, validačních a testovacích dat. souborů
 - ◆ např. pomocí křížová validace, bootstrapping, ...
 - ◆ Problém různého zastoupení klasifikačních tříd, práce s nebalancovanými daty
- ❖ Porovnání různých modelů pro daná data
- ❖ Odhad budoucího výkonu modelu
- ❖ Křivka učení a problém přeučení

Úvod – jaké klasifikační modely máme k dispozici?

- ❖ I když jsme zatím probrali konstrukci jen 2 typů klasifikačních algoritmů, můžeme pro daná data zkonstruovat řadu různých modelů. Tyto mohou vzniknout volbou různých parametrů, kterými mohou být pro
 - ◆ **rozhodovací stromy** např. volba atributů pro reprezentaci dat, volba složitosti stromu, výběr kritéria pro volbu atributu do následujícího uzlu (minimální entropie, maximální zisk, cena, ..)
 - ◆ **n -nejbližších sousedů** volba parametru n , volba metriky vzdálenosti, volba váhy některých atributů ...
- ❖ Časem se seznámíme i s dalšími klasifikačními metodami, např. neuronové sítě, ..

Úvod – kvalita modelu pro daná data

- ❖ Jak dobře předpovídá klasifikaci neznámého objektu model, který jsme navrhli?
- ❖ Chyba, s jakou model klasifikuje na výchozích (trénovacích) datech *není* dobrým odhadem pro chování modelu na dosud neznámých datech
 - ◆ **Q: Proč?**
 - ◆ A: Nová data **nebudou přesně stejná** jako ta použitá pro učení!
- ❖ Na trénovacích datech můžeme vytvořit model s libovolně malou chybou! Ale testování takového modelu na nových datech obvykle dává špatné výsledky! Jedná se o problém **přeučení** (overfitting), viz konec dnešní přednášky.

Hodnocení klasifikátoru pomocí jeho relativní chyby

- ❖ Velmi přirozenou mírou je relativní chyba (*error rate*) vypočtená přes všechny uvažované instance :
 - ◆ *Úspěch (success)* : model pro danou instanci určí správnou třídu
 - ◆ *Chyba* : model pro danou instanci určí třídu špatně
 - ◆ **Relativní chyba**: procentuální podíl chybně určených instancí vůči mohutnosti celé uvažované množiny instancí
- ❖ *Chyba na trénovacích datech* je příliš optimistický odhad!
 - ◆ I náhodně vygenerovaný konečný soubor dat lze totiž popsat nějakým modelem, který nedělá chybu (třeba samotná výchozí tabulka)
 - ◆ Jak moc je takový model užitečný pro další rozhodování?

Nejčastěji používané míry pro klasifikátory

	Klasifikace modelem	
Správná klasifikace (daná uživatelem)	+	-
+	<i>TP</i>	<i>FN</i>
-	<i>FP</i>	<i>TN</i>

Celková správnost (*overall accuracy*) nebo **klasifikační přesnost**

$$Acc = (TP + TN) / (TP + TN + FP + FN)$$

Acc by se měla pohybovat v intervalu $\langle Acc_{def}, Acc_{max} \rangle$, kde

Acc_{max} je 1 (100%) pro model zcela konzistentní s daty

Acc_{def} je správnost modelu, který všechny instance řadí k majoritní třídě (= frekvence majoritní třídy)

Celková chyba (*overall accuracy*)

$$Err = (FP + FN) / (TP + TN + FP + FN)$$

$$Err + Acc = 1$$

Bereme-li v úvahu i **cenu chyby**, pak se pracuje s celkovou cenou chyby

$$T_Err_v = FP * c(P,n) + FN * c(N,p),$$

kde $c(P,n)$ je cena zařazení pozitivního příkladu mezi negativní

kde $c(N,p)$ je cena zařazení negativního příkladu mezi pozitivní

Další často používané míry

	Klasifikace modelem	
Správná klasifikace (daná uživatelem)	+	-
+	<i>TP</i>	<i>FN</i>
-	<i>FP</i>	<i>TN</i>

← *senzitivita*

← *specifická*

Správnost pro jednotlivé třídy se používá pro data, kde je zastoupení tříd silně nevyvážené $Acc_+ = TP / (TP + FP)$, $Acc_- = TN / (TN + FN)$,

Přesnost (*precision*) a úplnost (*recall*)

$$Přesnost = TP / (TP + FP)$$

$$Úplnost = TP / (TP + FN)$$

Senzitivita či **specifická** klasifikačního algoritmu - termíny převzaté z medicíny:

U nově nasazeného léku (léčebné metody) na nějakou chorobu se hodnotí

- **senzitivita** „u kolika opravdu nemocných lék zaberé“ a
- **specifická** „zda lék zabírá jen na tuto chorobu“.

$$Senzitivita = TP / (TP + FN)$$

$$Specifická = TN / (TN + FP)$$

Celková chyba (odchylka) v případě predikce numerických hodnot (při regresi) – např. součet čtverců (nebo abs. hodnot) odchylek od skutečné hodnoty

Postup hodnocení modelu

pro "ROZSÁHLÁ" data

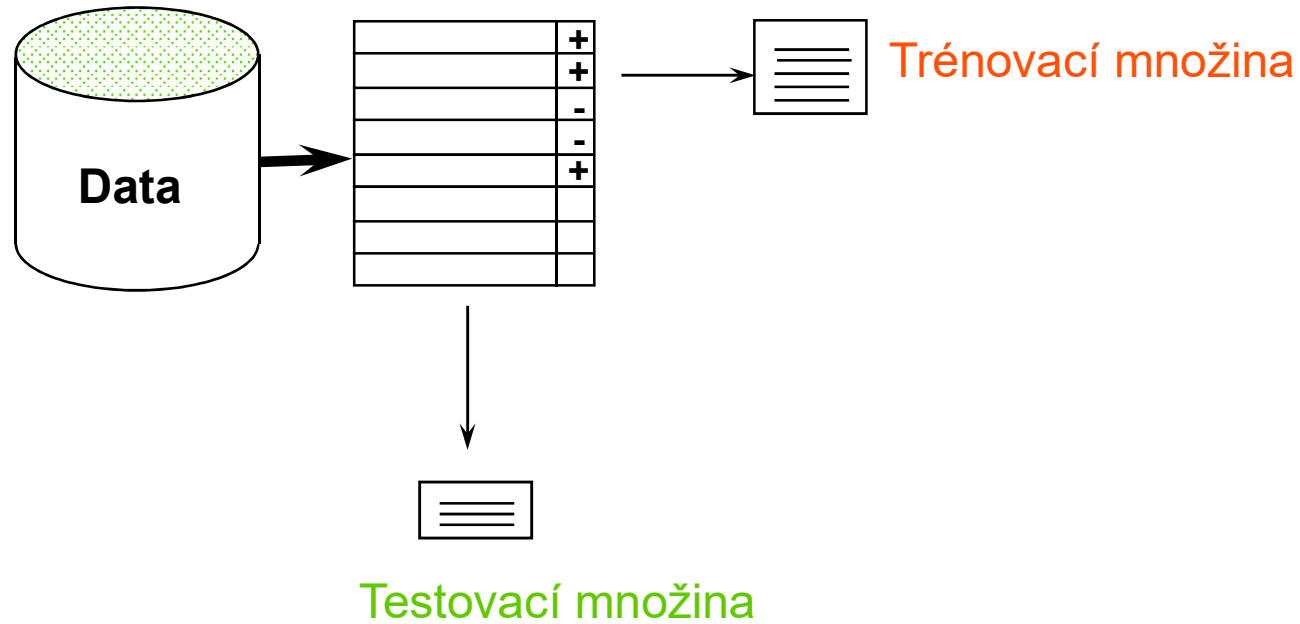
- ❖ Máme-li hodně dat (tisíce instancí), které obsahují pro každou třídu dostatek vzorků (stovky instancí), pak stačí provést jednoduché testování:
 - ◆ Rozděl výchozí data náhodně do 2 množin: **trénovací** (asi 2/3 dat) a **testovací** (zbytek, tedy asi 1/3 dat)
 - ◆ Vytvoř klasifikační model nad *trénovací množinou* a proved' hodnocení (např. pomocí relativní chyby) na *testovací množině*.

- ❖ *Terminologická poznámka*: Data nepoužitá pro trénování se někdy nazývají **zádrž (holdout)**

Klasifikace - krok 1: Rozděl data na trénovací a testovací množinu

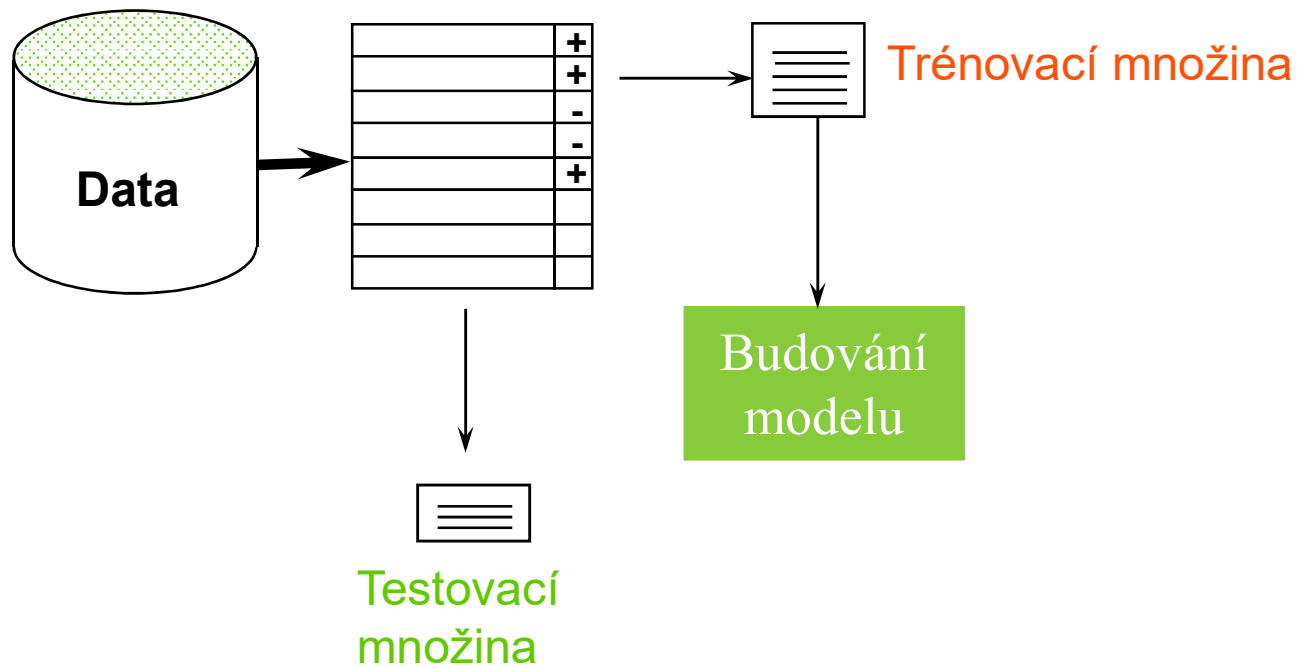
DATA se známými
výsledky klasifikace

Klasifikace - krok 2: Vytvoř model na trénovacích datech

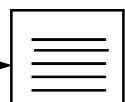
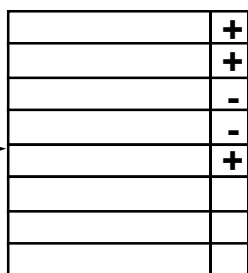
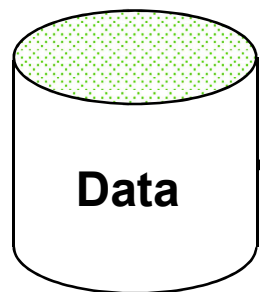
DATA se známými výsledky klasifikace

Klasifikace - krok 3: Otestuj model na test. datech (a případně zkus vytvořit jiný)

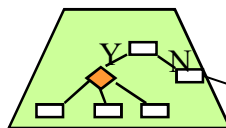
DATA se známými výsledky klasifikace

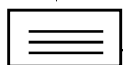
Trénovací množina

Při nedostatečné přesnosti nová volba algoritmu/jeho parametrů

Testovací množina

Hodnocení kvality modelu

† Poznámka k ladění parametrů

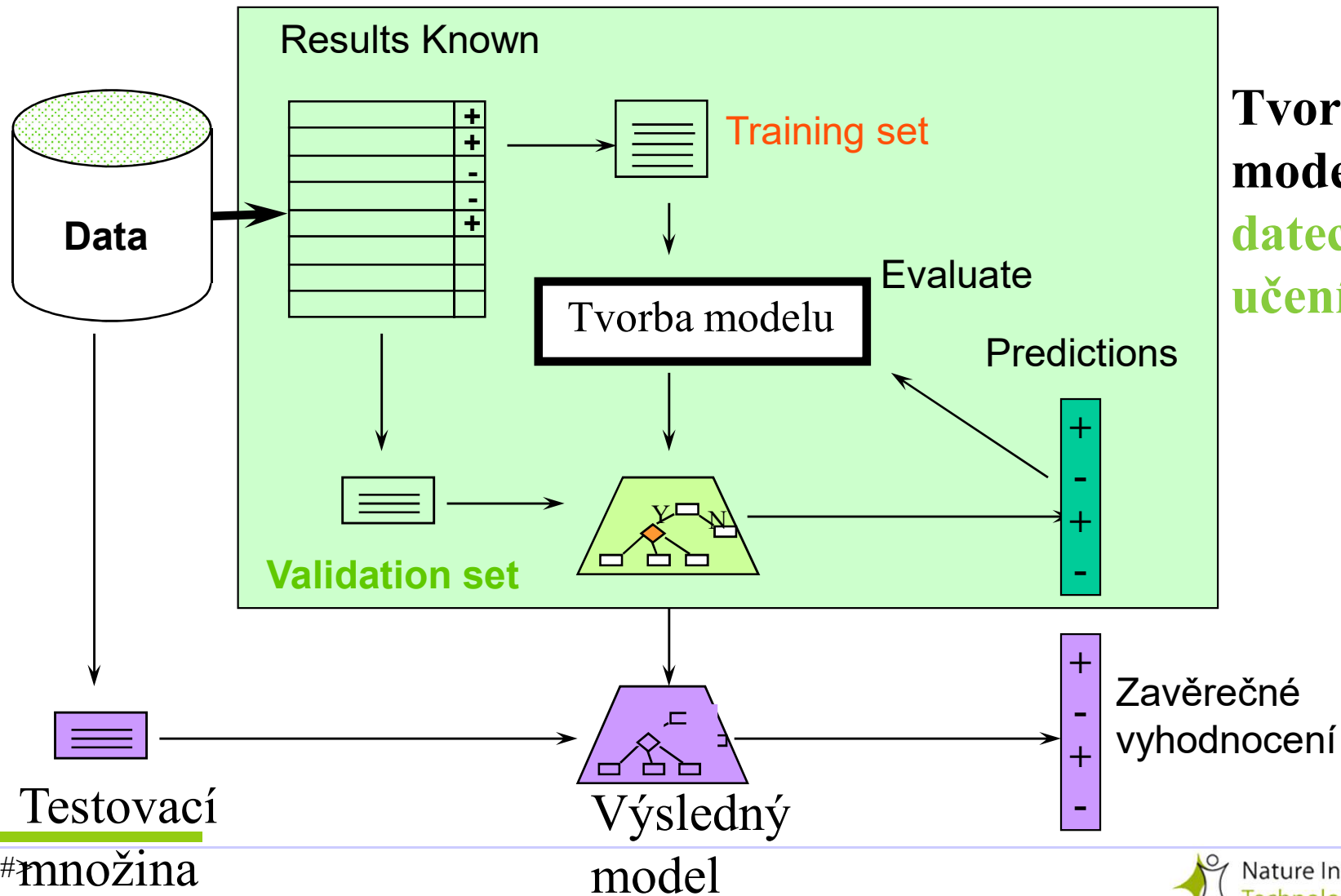

- ❖ Někdy učení modelu postupuje ve 2 krocích:
 - ◆ **Krok 1:** navrhne základní strukturu (např. rozhodovací strom)
 - ◆ **krok 2:** optimalizuje parametry zvolené struktury na **validačních datech** (která rozhodnou, jak moc se má vzniklý strom prořezat)

- ❖ Testovací model musí vzniknout tak, že *nijak nejsou použita* trénovací data! A to ani pro ladění parametrů!

- ❖ V tomto případě by korektní procedura měla používat 3 nezávislé množiny dat: **data pro učení** (rozdělená na **trénovací, validační**) a **data pro testování**

Klasifikace: dělení na množiny trénovací, validační a testovací

Metoda opakované zadržé (repeated holdout)

- ❖ Odhad pomocí zadržé může být upřesněn tím, že se proces trénování vícekrát opakuje s různými vzorky (téže mohutnosti)
- ❖ Metoda opakované zadržé:
 - ◆ V každé iteraci je určitá část dat náhodně vybrána jako trénovací (s využitím stratifikace, je-li třeba)
 - ◆ Relativní chyby všech iterací se zprůměrují - výsledek je **celková relativní chyba**
- ❖ Ale pozor: různé testovací množiny se mohou překrývat.
Lze se tomu vyhnout?

Tvorba trénovacích a testovacích dat pomocí křížové validace

- ❖ ***k-ární křížová validace*** (*cross-validation*) zamezuje překrývání testovacích množin
 - ◆ Krok 1: data jsou rozdělena do k disjunktních podmnožin stejné velikosti
 - ◆ Krok 2: Každá podmnožina je použita právě jednou pro testování modelu vzniklého ze zbylých dat
- ❖ Často se ještě předem jednotlivé podmnožiny stratifikují
- ❖ Odhad chyby zvoleného modelu se pak získá jako průměr chyb pro jednotlivé testovací množiny

† Příklad na křížovou validaci:

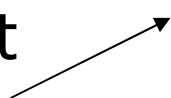

Rozděl data data do skupin (folds) stejné velikosti

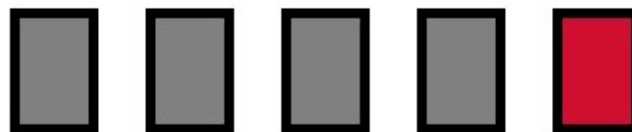

Zadrž jednu skupinu na testování a zbytek použij pro trénování

Test

Opakuj

Ještě o křížové validaci

- ❖ Standardní postup vyhodnocení: **stratifikovaná 10-násobná** (ten-fold) **křížová validace**
- ❖ **Proč 10?** Empirická zkušenost ověřená na řadě experimentů: odhady z této volby bývají velmi dobré!
- ❖ Stratifikace pak ještě zmenšuje variabilitu odhadu
- ❖ **Další vylepšení:** opakovaná stratifikovaná křížová validace
 - ◆ Např. opakuj 10x křížovou validaci se základem 10 (10-násobná KV) a zprůměruj výsledky

Křížová validace „vynech 1“

❖ „vynech 1“: (zvláštní případ křížové validace)

Nechť počet skupin = počet výchozích dat n .

➤ Pro každou z n výchozích instancí (zádrž) proved':

- vytvoř nejprve klasifikátor (ze zbytku dat, tj. z trénovacích dat o rozsahu $n-1$)
- Vzniklý klasifikátor otestuj na příslušné zádrži.

➤ Celkovou správnost vypočítej z výsledků testování na n zádržích.

❖ **Vlastnosti:**

- ◆ Optimální využití dat (důležité pro malé soubory)
- ◆ Nepoužívá náhodné vzorkování

◆ **Nevýhody:**

- ❖ **výpočetně náročné** (výjimkou jsou některé neuronové sítě)
- ❖ **stratifikace:** nelze žádným způsobem zajistit!

Metoda „bootstrapping“

- ❖ *Křížová validace* pracuje se vzorkováním *bez navracení* (*without replacement*)
 - ◆ Je-li určitá instance jednou vybrána do jedné skupiny, nemůže být vybrána podruhé do jiné
- ❖ *Bootstrapping* vytváří z výchozí množiny, která obsahuje právě n instancí dat, trénovací množinu takto:
 - Vytvoř **skupinu n instancí** tak, že budeš n krát vybírat z výchozí množiny dat (výběr *s navracením*)
 - Právě vybraná skupina se stane trénovací množinou.
 - Data z původní množiny, která se nedostala do trénovací množiny, tvoří **testovací** množinu.

Jiný název: „0.632 bootstrap“

- ❖ Zdůvodnění pro výchozí množinu s n instancemi
 - ◆ **Konkrétní instance** má pravděpodobnost $(1-1/n)$, že při jednom výběru *nebude* vybrána do trénovací množiny
 - ◆ Pravděpodobnost, že tato konkrétní instance *nebude* vybrána ani v jednom z realizovaných n výběrů (a tedy se dostane do testovací množiny), je:

$$\left(1 - \frac{1}{n}\right)^n \approx e^{-1} = 0.368$$

- ◆ Z toho vyplývá, že testovací data budou obsahovat asi 36.8% instancí výchozích dat a trénovací data asi 63.2% .

Odhad chyby a bootstrapping

- ❖ Odhad chyby z testovacích dat, kterých je jen 36,8 %, je velmi pesimistický!
- ❖ Proto se doporučuje tento odhad upřesnit tím, že se kombinuje s odhadem z trénování

$$err = 0.632 \cdot e_{\text{test instances}} + 0.368 \cdot e_{\text{training instances}}$$

s tím, že resubstituční chyba (z trénovacích dat) má nižší váhu než chyba na testovacích datech!

- ❖ **Další upřesnění:**

Celý proces „bootstrapping“ se několikrát opakuje a výsledky zprůměrní !

Co s nerovnoměrným zastoupením tříd (*unbalanced data*)?

- ❖ Často máme data s nerovnoměrným zastoupením tříd
 - ◆ Únik zákazníků: 97% zůstane, 3% odchází (za měsíc)
 - ◆ Lék.diagnóza: 90% zdravých, 10% nemocných
 - ◆ eCommerce: 99% nekoupí, 1% koupí
 - ◆ Bezpečnost: >99.99% cestujících nejsou teroristé

- ❖ Model klasifikující do **majoritní třídy** bude dávat nízkou relativní chybu. **Ale není vůbec užitečný!**

Obdobná je situace i při klasifikaci do více tříd !

Vyvážení nevyvážených dat

- ❖ Klasifikace do 2 tříd: vytvoř **vyvážené** (*BALANCED*) **soubory dat na trénování** (vytvoření modelu) i na **testování**.
 - ◆ Vyber náhodně potřebný počet instancí klasifikovaných do minoritní třídy
 - ◆ a doplň je stejným množstvím náhodně vybraných instancí z majoritní třídy
- ❖ Zobecnění postupu "vyvážení" pro více tříd
 - ◆ Je nutné zajistit, aby v trénovací i testovací množině byl **počet instancí** pro každou třídu **zhruba vyrovnaný**

Řešení pro "malé soubory" dat

- ❖ Metoda zádrže (*holdout*) si ponechá určitou část dat pro testování a zbytek použije na trénování
 - ◆ Obvykle: 1/3 na testování, zbytek tvoří trénovací množinu
- ❖ Výsledné trénovací a testovací množiny nemusí být dostatečně reprezentativní v případě malých či nevyvážených souboru data.
 - ◆ Např. máme-li jen málo (nebo žádné) instance některé třídy – řeší to vytvoření **vyváženého** (*ballanced*) **vzorku**

Vyhodnocení na "stratifikovaném vzorku"

- ❖ **Stratifikovaný náhodný vzorek** musí respektovat i zastoupení vrstev, které jsou relevantní pro studovanou úlohu. *Např.* při studiu tělocvičných aktivit je třeba zohlednit např. věk, pohlaví a sociální status. Náhodný vzorek pak musí vznikat v každé příslušné vrstvě zvlášť !
- ❖ **Stratifikovaný vzorek:** *pokročilá verze vyvažování dat*

KV „Vynech 1“

Pozor na to, že výsledek této KV dává dost hrubý odhad chyby - viz následující *extrémní příklad*:

Mějme výchozí soubor dat D se sudým počtem instancí 150, pro které je zvolena klasifikace NÁHODNĚ (ale pevně), a to tak, že $|D^+| = |D^-|$.

Na každé trénovací skupině necht' je vybrán ten model, který predikuje majoritní třídu. Jaká bude jeho úspěšnost?

- ❖ Při 10-násobné křížové validaci bude úspěšnost asi 50%.
- ❖ Jaký bude výsledek křížové validace „Vynech 1“? Úspěšnost je 0%! Proč?

† Odhad budoucího výkonu modelu

- ❖ Necht' je relativní chyba (počet chyb, které model udělá na testovacích datech) 25%. *Jak to bude při reálném testování?*

Záleží na množství použitých testovacích dat.

- ❖ Predikce modelu na test.datech je podobná házení „cinknutou“ mincí (jedná se o příklad **Bernoulliho procesu** !):
 - ◆ „**Hlava**“ je „shoda mezi třídou skutečnou a tou, která je předpovězena modelem“, „**znak**“ je „neshoda ...“
 - ◆ Označme neznámou p pravděpodobnost správné predikce (padne „hlava“) – relativní správnost na testovacích datech p jen odhaduje.
- ❖ Pro **Bernoulliho proces** nabízejí statistické tabulky **konfidenční intervaly**, které odhadnou odpovídající skutečnou hodnotu chyby (tedy interval, kam padne hodnocení p toho, jak je mince *cinknutá*) !

Konfidenční intervaly

- ❖ **Význam:** Úspěšnost klasifikace p leží uvnitř nějakého specifického intervalu s určitou mírou důvěry.
- ❖ **Příklad 1:** $S=750$ správně klasifikovaných příkladů pro $N=1000$ instancí
 - ◆ Odhad relativní úspěšnosti klasifikace: 75%
 - ◆ Jak spolehlivý je tento odhad relativní úspěšnosti klasifikace p ?
 - ❖ Odpověď: S pravděpodobností 80% je $p \in [73.2, 76.7]$
- ❖ **Příklad 2:** $S=75$ a $N=100$
 - ◆ Odhad relativní úspěšnosti klasifikace: 75%
 - ◆ S pravděpodobností 80% je $p \in [69.1, 80.1]$

Která ze 2 metod DM je lepší?

❖ Častá otázka!

Odpověď: obecně nelze posoudit! Záleží na úloze!

❖ **Přirozený postup** pro jednoduché srovnání úspěšnosti 2 různých metod: srovnej odhady chyb obou modelů při 10-nás. KV nad týmiž daty!

❖ **Problém?** Rozptyl v získaných hodnotách. Ten lze snížit při použití opakované křížové validace, např. při 10 opakováních KV:

- ◆ Odhad úspěšnosti **klasifikátoru 1** při jednotlivých opakováních $\mathbf{x}_1, \dots, \mathbf{x}_{10}$
- ◆ Odhad úspěšnosti **klasifikátoru 2** při jednotlivých opakováních $\mathbf{y}_1, \dots, \mathbf{y}_{10}$

❖ Zajímá nás rozdíl mezi oběma průměry. **Je zjištěný rozdíl statisticky signifikantní?**

Testy významnosti (*significance*)

- ❖ **Test významnosti** podává informaci o tom, jak moc můžeme důvěřovat tomu, že mezi oběma veličinami je skutečně rozdíl!
- ❖ *Nulová hypotéza*: mezi oběma veličinami **NENÍ** rozdíl
- ❖ *Alternativní hypotéza* : rozdíl mezi oběma veličinami **JE**
- ❖ Test významnosti kvantifikuje to, jak moc naše experimenty potvrzují to, že máme zamítnout nulovou hypotézu

- ❖ ***Tento problém řeší Studentův párový t-test !***

Studentův párový t-test

Princip vychází z následující úvahy pro výsledky $x_1 x_2 \dots x_k$ a $y_1 y_2 \dots y_k$ získané při testování dvou modelů pomocí k násobné KV

❖ Máme-li dostatek vzorků, pak by průměr měl mít normální distribuci

- ◆ m_x a m_y jsou příslušné průměry
- ◆ Odhad pro rozptyl průměrů je σ_x^2/k a σ_y^2/k

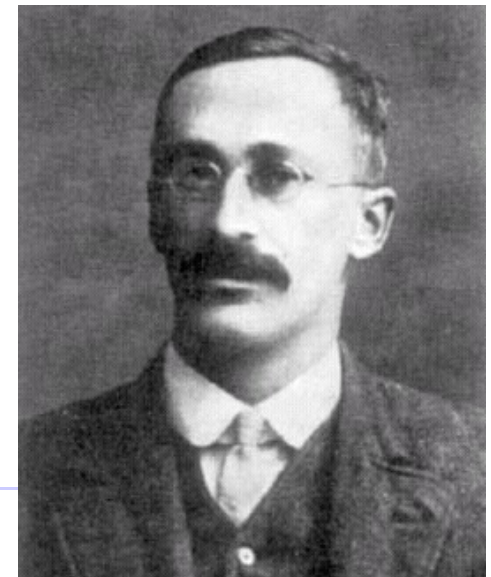
$$\frac{m_x - \mu}{\sqrt{\sigma_x^2 / k}}$$

❖ Kdyby μ_x a μ_y byly skutečné hodnoty průměrů nad oběma modely, mělo by jít o **normální rozdělení** s průměrem 0 a rozptylem 1

$$\frac{m_x - \mu_x}{\sqrt{\sigma_x^2 / k}} \quad \frac{m_y - \mu_y}{\sqrt{\sigma_y^2 / k}}$$

William Gosset, Born:1876 in Canterbury; Died: 1937 in Beaconsfield, England

Obtained a post as a chemist in the Guinness brewery in Dublin in 1899. Invented the t-test to handle small samples for quality control in brewing. Wrote under the name "Student".

Distribuce rozdílů

- ❖ Necht' $m_d = m_x - m_y$
- ❖ Rozdíl průměrů (m_d) má rovněž Studentovo rozložení s $(k-1)$ stupni volnosti
- ❖ Necht' σ_d^2 je rozptyl rozdílů
- ❖ Standardizovaná verze m_d se nazývá t -statistika:

$$t = \frac{m_d}{\sqrt{\sigma_d^2 / k}}$$

- ❖ Veličina t se používá pro realizaci t -testu

Průběh testu

1. Zvol hladinu významnosti α
 - ♦ Je-li rozdíl signifikantní na hladině $\alpha\%$, pak s pravděpodobností $(100-\alpha)\%$ lze rozdíl prohlásit za významný
2. Sniž hladinu významnosti na polovinu (protože test je párový „2-tailed“)
3. Najdi hodnotu z odpovídající $\alpha/2$
4. Když $t \leq -z$ nebo $t \geq z$, můžeme rozdíl prohlásit za významný
 - ♦ Tj. Nulovou hypotézu lze zamítnout!

* Nepárová pozorování

- ❖ Pokud odhady KV jsou získány z různých randomizací, nepovažují se za párové!

(stačí např. když se pro jeden model používá **k**-násobná KV a pro druhý **j**-násobná KV)

- ❖ V takovém případě používáme *nepárový* t-test s **min(k, j) - 1** stupni volnosti
- ❖ Výsledná *t*-statistika

$$t = \frac{m_d}{\sqrt{\sigma_d^2 / k}} \quad \longrightarrow \quad t = \frac{m_x - m_y}{\sqrt{\frac{\sigma_x^2}{k} + \frac{\sigma_y^2}{j}}}$$

Interpretace výsledků

- ❖ Všechny naše odhady z KV vycházejí z výsledků získaných na témže souboru dat
- ❖ Tedy test říká pouze, jestli existuje rozdíl pro *úplnou (complete) k-násobnou KV* na tomto souboru dat
 - ◆ Úplná k -násobná KV generuje všechna možná disjunktní pokrytí dat vedoucí ke k skupinám a průměruje získané výsledky
- ❖ Ideálně by bylo nejlépe používat různá data pro získání každého k -násobného KV odhadu v testu

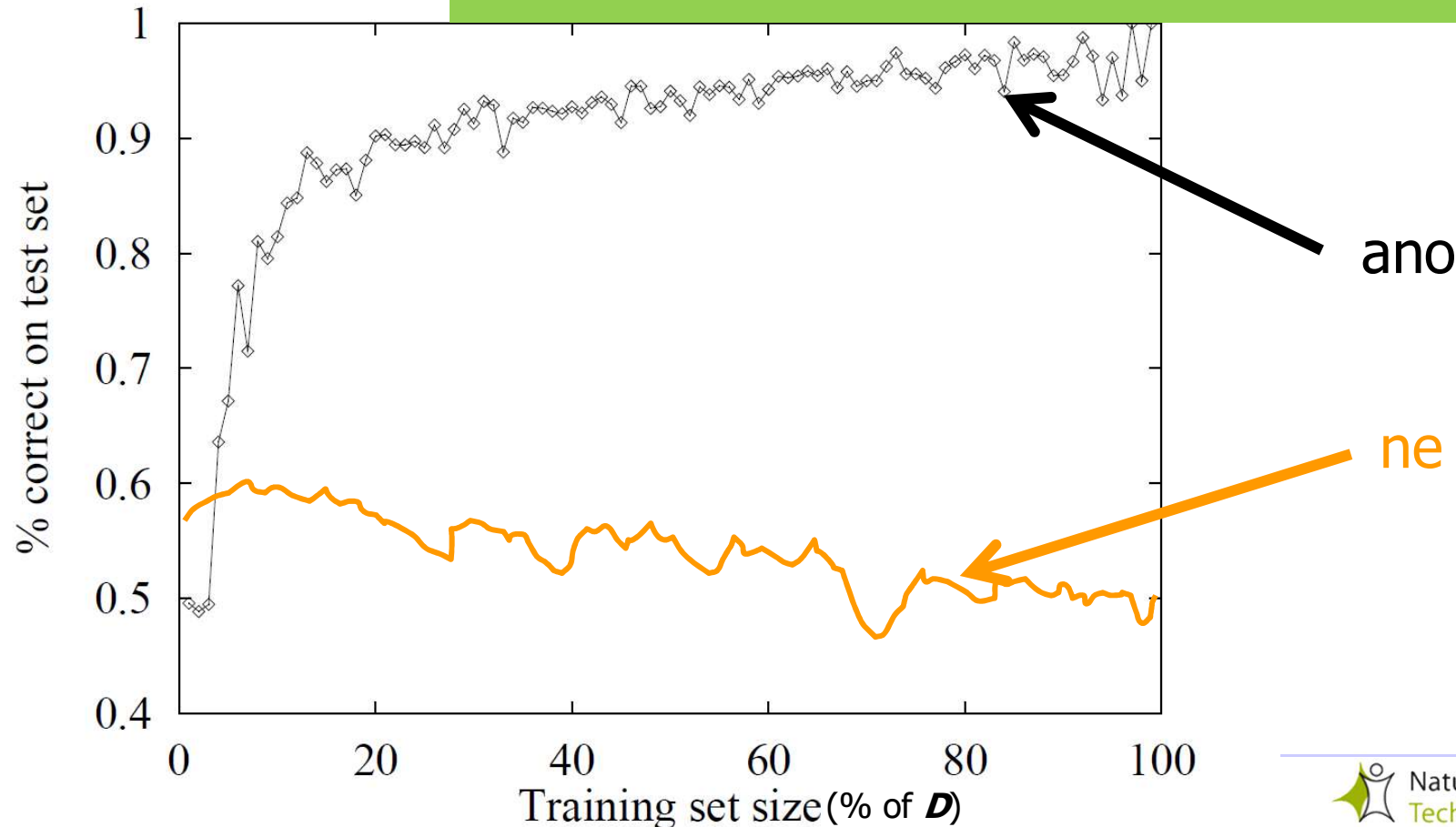
- ❖ **t-statistika je pro DM velmi užitečná!!!**

Křivka učení

❖ **Experiment:** Z dostupných klasifikovaných dat D vybereme podmnožinu pro trénování $Training \subset D$ a zbytek použijeme pro testování $Test = D - Training$

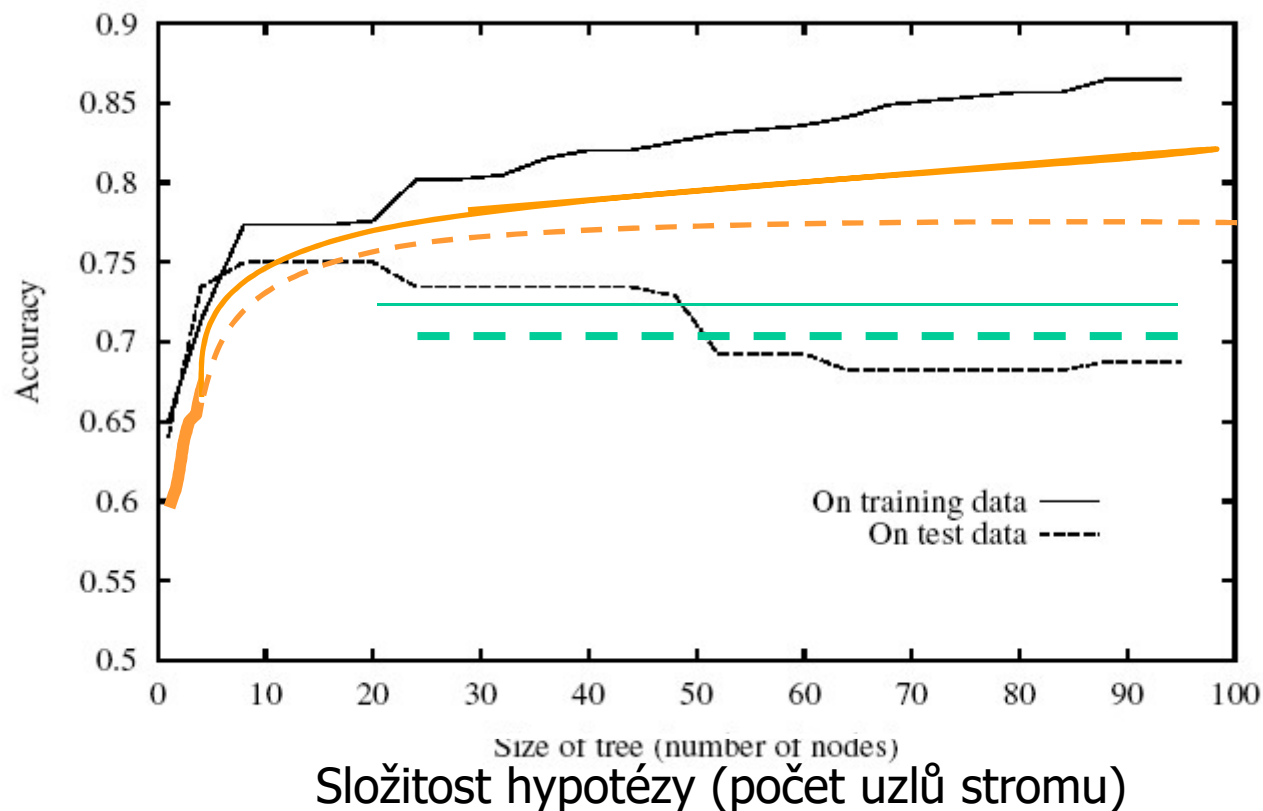
Je daný algoritmus ML pro data vhodný?

† Přeučení (*overfitting*).

❖ Necht' \mathbf{H} je prostor hypotéz. Hypotéza $h \in \mathbf{H}$ je **přeučená**, pokud existuje jiná hypotéza $h_1 \in \mathbf{H}$ taková, že na trénovacích datech má sice h přesnost vyšší než h_1 , avšak na celém prostoru instancí (nebo na testovacích datech) je h_1 přesnější (úspěšnější) než h . *Např. hypotéza s počtem uzlů 20 má přesnost 0,77 na trénovacích data (je horší než hypotézy s více uzly), ale na testovacích datech má přesnost 0,75 a je lepší než hypotézy s více uzly.*

Toto je často pozorovaná vlastnost zkonstruovaných stromů.

Jak složité stromy je rozumné zde konstruovat?

† Jak se vyhnout přeučení?

- ❖ **Jak zvolit správnou velikost stromu?** Existuje teoreticky odvozený vztah mezi velikostí trénovací množiny, počtem atributů a hloubkou stromu.
- ❖ **Jak strom správné velikosti získat?**
 1. **Včasné zastavení růstu stromu** (dříve než jsou vyčerpána všechna trénovací data)
 2. **Prořezávání hotového stromu** – ukazuje se jako zvlášť užitečné! Volba vhodného prořezání pomocí **validační množiny dat**. Používá se např. algoritmus **pro následné prořezávání podle „redukce chyby“**:
 - ◆ Vyberte uzel, odstraňte podstrom, v něm začínající a přiřadte většinovou klasifikaci.
 - ◆ Pokud se chyba na validačních datech zmenšila, proveďte uvedené prořeznutí (ze všech možností vyberte tu s největším zlepšením).

Shrnutí:

- ❖ Jsou-li k dispozici ROZSÁHLÁ data, rozdělí se na disjunktní **trénovací, testovací a validační podmnožiny**
- ❖ Nevyvážená data je nutné vhodně upravit
- ❖ Křížová validace je zvláště vhodná pro MALÉ objemy dat
- ❖ Je nutné dbát, aby testovací data NEBYLA použita pro ladění parametrů metody – k tomu slouží data validační
- ❖ **Především je třeba se vyhnout přeučení (*overfitting*) !**

Jak co nejlépe využít dostupná data ?

❖ Po ukončení evaluace je možné použít *VŠECHNA DATA* pro budování výsledného klasifikátoru

❖ **Obecně:**

- ◆ Čím větší je trénovací množina, tím je lepší klasifikátor (úměra však není lineární)
- ◆ Čím větší je testovací množina, tím kvalitnější je odhad průměrné chyby.